

ETISKE RETNINGSLINJER FOR JORDEMØDRE

Forord

Som jordemødre står vi konstant overfor valg i professionelle sammenhænge. Vi træffer valg, nogle gange uden at dvæle ved valget, andre gange med en tydelig erindring om tidligere valg og følgerne deraf.

Disse valg kan være vanskelige, og derfor kan etiske retningslinjer være med til at vise vejen og støtte jordemoderen eller den jordemoderstuderende i forhold til at vælge de gode løsninger.

Det er vigtigt at sætte etikken i jordemoderens virksomhed til diskussion, hvor hendes handlinger har konsekvens for andre.

Etiske Retningslinjer for Jordemødre er tænkt som inspiration, når dilemmaer diskuteres i faglig sammenhæng.

Disse etiske retningslinjer afløser den hidtidige 'Etikkode'.

Begrundelsen for en revision og ændring er, at det styrker professionen med jævne mellemrum at se indad og overveje egen praksis, og derudover er der sket ændringer i sygehus- og sundhedsvæsenet.

En revision er desuden begrundet i, at teknologien i form af diagnostisk, behandlings og informationsteknologi har udviklet sig til at være en central del af borgernes sundhed - dels i svangreomsorg og dels i det almene forbrug af sundhedsydelser.

Flertallet af borgerne har adgang til store mængder elektronisk information, og det kalder på et fokus på sikkerhed i informationsudveksling og troværdighed hos de fagprofessionelle, der stilles til ansvar for at imødekomme behov og problemer hos patienten/borgeren på et underbygget grundlag. Således går sundhedsvæsenets behandling af borgerne i retning af en øget brugerorientering med en tættere dialog og hensyntagen til ønsker hos borgerne.

Demografiske ændringer hos de fødende i form af ændringer i deres konstitution og alder har bevirket en øget komplikationsfrekvens i forbindelse med graviditet, fødsel og barsel.

Desuden foretages der i dag flere kejsersnit, og der ses en øget anvendelse af medicinsk smertelindring i forhold til tidligere.

Etiske Retningslinjer for Jordemødre har til hensigt at være retningsgivende for det professionelle arbejde, for fagets udøvere - såvel autoriserede jordemødre som jordemoderstuderende. Samtidig er det hovedbestyrelsens håb, at *Etiske Retningslinjer for Jordemødre* kan være med til at skabe og understøtte en fortløbende debat om jordemoderfagets udvikling og kerneværdier.

Formål

Etiske Retningslinjer for Jordemødre respekterer grundlæggende menneskerettigheder og gældende lovgivning, som vedrører jordemodervirksomhed og skal ses som et supplement hertil.

Formålet med udarbejdelse af etiske retningslinjer er at styrke jordemoderens faglige skønderved at

- jordemødre får mulighed for at identificere etiske dilemmaer i deres virksomhed
- jordemødre øger deres bevidsthed om handlemuligheder i etiske dilemmaer
- jordemødre gives mulighed for at reflektere over etiske dilemmaer i deres virksomhed og herigennem finde veje til at styrke tilliden til og respekten for jordemoderprofessionen

Jordemoderen udøver sin virksomhed med respekt for og anerkendelse af det enkelte menneskes egenværd og opfattelse af egen situation.

Begrebsafklaring

Den jordemoderfaglige omsorg retter sig mod graviditet, fødsel og barsel, reproduktiv sundhed og øvrige former for sundhedsyndelser i andre stadier af livet. Når der i det følgende henvises til kvinden, er det samtidig underforstået, at kvindens partner medtænkes.

Jordemødre er uddannet til at varetage et bredt kompetenceområde indenfor det sundhedsfaglige område. Graviditet, fødsel og barsel udgør en stor del af det jordemoderfaglige kerneområde.

Jordemødre er samtidig uddannet som generalister indenfor reproduktiv sundhed og vil således arbejde indenfor en række områder som fx forebyggelse af uønsket graviditet, prækonceptionel vejledning, fertilitetsbehandling, livsstilsrådgivning og -intervention samt vejledning om klimakterielle forhold.

Etiske Retningslinjer for Jordemødre vil derfor såvel rette sig mod jordemoderens etiske dilemmaer inden for kerneområdet som de etiske dilemmaer inden for reproduktiv sundhed og sundhedsfaglige ydelser i bredere forstand.

I *Etiske Retningslinjer for Jordemødre* anvendes begrebet 'jordemoderfaglig omsorg' som en samlebetegnelse for jordemoderens fagligt begrundede interaktion med gravide og fødende, deres partnere, ufødte og nyfødte børn, familien efter fødslen og unge fremtidige forældre.

Jordemoderens relation til kvinden

1. Jordemoderen medvirker til at fastholde og styrke den gode fødsel

Den enkelte kvinde er den bedste til at vurdere, om hendes fødsel var god. Jordemoderen er bevidst om, at der for den gode fødsel er en række forudsætninger:

Kvinden bør gives mulighed for at opnå realistiske forventninger til graviditetens og fødselens forløb og til forældreskabet. Forventningerne bygger blandt andet på information givet af sundhedsprofessionelle, etablering af et samspil mellem jordemoderen og den fødende kvinde, samt at kvinden har tillid til jordemoderens faglighed og kompetence.

Jordemoderen støtter kvinden til at erkende, formulere og forfølge sine mål. Jordemoderen udviser imødekommenhed og åbenhed som forudsætning for, at kvinden har tillid til at fremkomme med sine mål.

2. Jordemoderen medvirker til at sikre, at kvinden får forståelig information om sine valgmuligheder, og jordemoderen respekterer hendes valg, samt støtter hende deri

Jordemoderfaglig omsorg tager udgangspunkt i den enkelte kvinde og hendes individuelle ønsker og behov i forbindelse med graviditet, fødsel og barsel.

Som en central fagperson skal jordemoderen aktivt medvirke til, at svangreomsorg/sundhedsydelse bygger på respekt for borgernes ligeværd og integritet, og at borgerne sikres reel medbestemmelse og indflydelse på tilbud og eventuel behandling.

Jordemoderen har en særlig forpligtelse til at sikre, at den enkelte kvinde får tilstrækkelige informationer på en for hende forståelig måde som en forudsætning for medbestemmelse. Når kvinden har truffet et informeret valg, støtter jordemoderen hende i beslutningen. Dette forhold fritager ikke jordemoderen fra hendes forpligtelse til at observere eventuelle negative konsekvenser af kvindens valg og gøre kvinden bekendt med eventuelle komplikationer, idet jordemoderen forsøger at afbøde disse, samtidig med, at hun fortsat løbende orienterer kvinden om faglige observationer og mulige konsekvenser af hendes valg.

Jordemoderen udviser nærvær, omsorg og støtte i forbindelse med valgsituationer, så ingen kvinde skal føle sig ladt alene om ansvaret i forbindelse med til- eller fravalg af omsorg, diagnostik eller behandling.

3. Jordmoderen overholder tavshedspligten og videregiver kun personlige oplysninger i det omfang, de er nødvendige for en fortsat god omsorg og behandling

Jordmoderens daglige arbejde foregår i meget tætte mellem menneskelige relationer, hvor tilliden mellem jordmoderen og borgeren er et væsentligt fundament.

Forudsætningen for dette tillidsforhold er et alment kendskab til, at jordemødre er underlagt bestemmelser om tavshedspligt, samt at jordemødre i særlige tilfælde har underretningspligt.

4. Jordmoderen støtter kvinden i, at fødslen forløber så ukompliceret som muligt, da den spontant forløbende fødsel antages at rumme kvaliteter som fysisk sikkerhed, menneskelig styrke og personlig vækst.

Jordemødre tilstræber at give kontinuerlig støtte under fødslen, da det fremmer sandsynligheden for en ukompliceret fødsel og samtidig fremmer den fødendes tilfredshed med fødselsoplevelsen.

Et review har vist, at kvinder, der fik kontinuerlig støtte under fødslen havde en øget sandsynlighed for en lidt kortere fødsel, havde en øget sandsynlighed for en spontan vaginal fødsel, havde en mindre sandsynlighed for at få medicinsk smertelindring under fødslen og var mindre tilbøjelige til at være utilfredse med deres fødselsoplevelse.

Jordemødre accepterer som en ufravigelig forudsætning, at ingen kvinde kan tvinges til at modtage information og omsorg eller få udført undersøgelse eller behandling imod sin vilje.

Jordmoderen og professionen

5. Jordmoderen holder sin faglige viden ajour og anvender den ajourførte viden til aktivt at udvikle og forbedre praksis

Jordmoderen er forpligtet til at holde sin faglige viden ajour med henblik på at kunne yde en optimal omsorg, der imødekommer kvindens behov for tryk, sikkerhed og medbestemmelse.

Jordmoderen anvender sine faglige kompetencer til at udvikle svangreomsorg og sundhedsydelse ved deltagelse i faglige udviklingsprojekter, teoretisk og klinisk undervisning, udarbejdelse af kliniske guidelines samt forskning.

Jordemoderen bidrager til udvikling af jordemoderfaget for at kunne yde en jordemoderfaglig omsorg, der tilgodeser principperne om at gavne og fremme for alt ikke at skade og vedkender sig medansvar for, at praksis bygger på veldokumenteret viden.

6. Jordemoderen medvirker til at skabe dokumentation for fagets praksis og vedkender sig videnskabetiske normer

Dokumentation af den jordemoderfaglige praksis er en væsentlig forudsætning for at kunne yde en jordemoderfaglig omsorg af høj kvalitet. Udvikling og forskning inden for jordemoderfaget er nødvendig for, at praksis kan udvikles og forbedres, så den til stadighed er i overensstemmelse med kravene til og behovet for en kvalificeret jordemoderfaglig omsorg.

Forskning indenfor jordemoderfaget vedkender sig gældende videnskabetiske principper, der tjener til beskyttelse af individet.

7. Jordemødre medvirker organisatorisk, administrativt og politisk til at præge retningslinjer, der regulerer jordemødres arbejde og fødselshjælpen generelt

Jordemødre skal bidrage med deres viden og erfaring, når der skal udarbejdes:

- kliniske guidelines på landsplan og på arbejdspladser/i praksis
- retningslinjer og konkrete planer for tilrettelæggelse af svangreomsorgen og reproduktiv sundhed i kommuner og regioner
- overordnede retningslinjer for svangreomsorg og reproduktiv sundhed og
- lovgivning af betydning for jordemødres arbejde og for fødselshjælpen generelt

Jordemoderen og samfundet

8. Jordemoderen er bevidst om, at hun kan opfattes som forbillede for kvinder og familier, når det gælder livsstil, forebyggelse og sundhedsfremme

Jordemoderen er under graviditet, fødsel og barsel én af de fagpersoner, kvinden hyppigst er i kontakt med. Jordemoderen kan opfattes som et forbillede og er derfor bevidst om, at hendes adfærd og livsstil kan have betydning for, hvordan et forebyggende budskab bliver modtaget.

Samtidig er jordemoderen bevidst om, at de forebyggende og sundhedsfremmede metoder, hun inddrager i sin praksis, tager udgangspunkt i en respekt og anerkendelse af den enkelte kvinde og hendes livsstil.

Jordemoderen er bevidst om egne holdninger og forforståelser. Jordemoderen tilstræber at undgå stigmatiserende adfærd over for medmennesker, der afviger fra normen.

Jordemoderens relation til kolleger

9. Jordemødre anerkender, at menneskelig forskellighed også er kendetegnende for jordemødres arbejde. Under respekt for dette forhold debatterer jordemødre, hvorledes man bedst fremmer kvinders/borgeres interesser, og tager overtrædelser, der vedrører *Etiske Retningslinjer for Jordemødre*, op til drøftelse.

God faglig omsorg kan ydes på mange måder, men faglige og etiske holdninger og handlinger, som står i modsætning til *Etiske Retningslinjer for Jordemødre*, bør imidlertid altid afføde en diskussion med den eller de pågældende, uanset om der er tale om jordemødre eller andre faggrupper.

Der påhviler den stedlige leder et særskilt ansvar for, at *Etiske Retningslinjer for Jordemødre* respekteres i den pågældende afdeling.

Etiske Retningslinjer for Jordemødre er udarbejdet af et udvalg under Jordemoderforeningen. Udvalget bestod af nedennævnte:

Randi Iversen, vicechefjordemoder Hvidovre Hospital

Lene Toxvig, underviser på jordemoderuddannelsen, UC Nord

Kirsten Faaborg, underviser på jordemoderuddannelsen, UC Syddanmark

Line Denholt Stilling, jordemoder, Slagelse Sygehus (det indledende møde)

Mie Kvist, jordemoder, Herlev Hospital

Lillian Bondo, formand for Jordemoderforeningen

Derudover har lektor, ph.d., Jacob Birkler, underviser på jordemoderuddannelsen, UC Syddanmark, velvilligt deltaget i et møde og givet input til det videre arbejde.

Referencer

Bertelsen, A.M.H. & Gohr, C.: Den gode fødsel. En antropologisk undersøgelse af fødselsfortællingen. Københavns Universitet. 2006

Birkler, J.: Jordemoderen som maieutiker. 2007. Marts 06. Nedhentet 01092009 fra <http://www.dialektik.dk/>

Den Centrale Videnskabetiske Komite, Indenrigs- og Sundhedsministeriet: <http://www.cvk.sum.dk/>

Foreningen af Radiografer i Danmark: Etik for radiografer i Danmark – etiske retningslinjer, der sætter mennesket i centrum. Vedtaget på FRD's kongres 2008.

Hodnett E.D. et al: Continuous support for women during childbirth. The Cochrane Database of Systematic Reviews, 2009.

Husted, J.: De moralske grundværdier i: Etik, moral & værdier, kap. 12, p.213-226. Aarhus. Forlaget Philosophia. 2005

Indenrigs- og Socialministeriet: Serviceloven. LBK nr. 941 af 01/10/2009. Offentliggjort 06-10-2009

Jordemoderforeningen 1989: Internationalt etisk kodeks for jordemødre, International Confederation of Midwives (ICM), oversat i december 1994.

Jordemoderforeningen. Etikkode for jordemødre. Vedtaget på DADJ's kongres 1998.

Løgstrup, K.E.: Den etiske fordring. 3.udgave. København. Gyldendal. 2008

Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse: Sundhedsloven. LBK nr. 95 af 07/02/2008.

Sundhedsministeriet: Cirkulære om jordemodervirksomhed. CIR nr. 149 af 08/08/2001

Sundhedsministeriet: Vejledning om jordemødres virksomhedsområde, journalføringspligt, indberetningspligt mv. VEJ nr. 151 af 08/08/2001.

Sundhedsstyrelsen, Center for forebyggelse: anbefalinger for svangreomsorgen.

Sundhedsstyrelsen, København S. 2009

Velfærdsministeriet: Bekendtgørelse om underretningspligt over for kommunen efter lov om social service. BEK nr. 1336 af 30/11/2007.

Wacherhausen, S.: Et åbent sundhedsbegreb – mellem fundamentalisme og relativisme i:

Jensen, U.J. og Andersen, P.F.(red.): Sundhedsbegreber – filosofi og praksis. 2. udgave, 1994. 1. oplag, 2005. Philosophia.

World Medical Association: Declaration of Helsinki - Ethical Principles for Medical Research Involving Human Subjects: <http://www.wma.net/en/30publications/10policies/b3/index.html>

November 2010